

Några ord om aculeat- och tubuliferfaunan i Lycksele lappmark.

Av

O. LUNDBLAD.

Vår kännedom om faunan i det norrländska barrskogsområdet är mycket obetydlig och uppvisar för de flesta grupperns vidkommande stora luckor, vilket för var och en, som intresserar sig för djurvärlden och dess utbredningshistoria, gör bristen på uppgifter rörande dessa trakter särskilt kännbar. Bl. a. insekter av alla ordningar erbjuda ännu alltjämt ett tacksamt fält för faunistiska studier, då vi nämligen högst obetydligt känna till deras utbredning mot norr och frekvens däruppe. Varje bidrag i denna riktning har därför ett visst intresse. Då Centralanstaltens för jordbruksförsök entomol. avdelning nyligen till granskning fått mottaga en hymenopter-samling, vilken jag haft tillfälle att genomgå och bestämma, har jag ansett det lämpligt att här lämna ett meddelande om de resultat, vartill jag kommit. Detta är så mycket mera befogat, som samlingen är rätt stor (492 expl. hymenopterer) och utgöres av åtskilliga nyheter samt ett flertal exemplar av de flesta arter. Den har hopbragts i Sorseletrakten av herrarna B., S. och D. GAUNITZ, till vilken senare jag även ber att få uttala mitt tack för det tillmötesgående, varmed han ställt materialet till mitt förfogande och låtit mig publicera resultatet.

För att söka lämna en så fullständig föreställning som möjligt om arternas uppträdande har jag för varje exemplar i samlingen anfört kön, närmare fångstlokal samt fångstdatum, om detta låtit sig göra. De flesta exemplar äro insamlade i Sorsele kyrkby vid en plats med namnet Pansborg, jägmästarebostället i Norra Sorsele revir.¹

Att döma av samlingen, som hopbragts under åren 1919—1921, synes gaddstekelfaunan i Sorseletrakten vara ganska rik. Flera arter, rörande vilkas utbredning där vi tidigare icke vetat något, gå dit upp. Dessutom finnas, som var att vänta, en del nordliga former, vilka här möta de sydligare elementen. Sorsele är ju också, geografiskt sett, en rätt gynnad trakt, liggande i Vindelälvens dalgång på obetydlig höjd

¹ De förkortningar, som härför i det följande komma till användning, äro: S. = Sorsele; S. b. = Sorsele by; S. P. = Sorsele by, Pansborg. Ett fåtal fynd äro gjorda längre uppåt älven vid Ammarnäs. Det av barrskog bevuxna området är där, så nära fjällen, inskränkt till själva dalföret. De flesta i det följ. anförda lokalnäm återfinnas å generalstabskartan, för några angives läget nedan.

över havet (cirka 340 m.). Högfjäll saknas, men enstaka toppar och områden, vilka höja sig ovan 700 m., skjuta upp ur det enformiga havet av mörka barrträd. I allmänhet sakna exemplaren uppgift angående höjden över havet. Emellertid hava blott få fynd gjorts ovan barrskogs-, resp. skogsgränsen, ehuru naturligtvis även på fjällheden finnes en ej obetydlig aculeat-fauna, isynnerhet bestående av humlor. Samlingen lämnar icke någon tillfyllestgörande bild härav, utan får anses representera *skogsfaunan* (endast Tjulträsk vid Nuolpen tillhör björkregionen, övriga lokaler ligga i barrskogen); att ej heller av den senare alla arter äro företrädade säger sig själft, men antalet funna arter synes mig anmärkningsvärt högt.

Det är av stort intresse att jämföra samlingen med vad som är bekant rörande artbeståndet i norra Norge. En sammanfattning härav har lämnats av J. SPARRE SCHNEIDER 1909.¹ Jämförelsen visar följande:

	Nordnorge	Sorsele
<i>Apidae</i>	28	31
<i>Sphegidae</i>	15	22
<i>Vespidae</i>	12	12
<i>Pompilidae</i>	8	5
<i>Sapygidae</i>	1	—
(<i>Formicidae</i>)	(10)	(—)
<i>Chrysididae</i>	2	5
Summa arter	66 (76)	75

Tabellen visar för Sorselefaunan en betydande övervikt, om vi nämligen taga i betraktande, att myror ej funnos i den samling jag haft till granskning; naturligtvis förekomma även en hel del sådana i trakten. Vidare bör erinras därom, att samlingen, som redan nämnts, hopbragts av herrarna GAUNITZ under den korta tidrymden av 3 somrar. Till grund för SPARRE SCHNEIDER's arbete ligga däremot denne tränade entomologs mångåriga insamlingar i hela norra Norge — men ej nog härmed, han baserar det även på uppgifter från flera andra samlare (ZETTERSTEDT, MÜNSTER, LIE-PETTERSEN, STRAND, LYSHOLM m. fl.). Detta bidrar ju ännu mera att skärpa kontrasten mellan de båda faunorna och framhäva Sorseles som den ojämförligt rikare. Vi måste emellertid lägga märke till att det norska området, ehuru mycket vidsträckt, innefattar Nordlands, Tromsö och Finnmarkens amt samt att SPARRE SCHNEIDER's egentliga exkursionsområde utgjordes av Tromsö amt, vilket ju ligger högst betydligt nordligare än Sorsele och bjuder på ej blott annat klimat utan även annan natur. Häri ha vi tydligen att söka en viktig källa till ovannämnda olikheter i artbestånden.²

¹ Hymenoptera aculeata im arktischen Norwegen. — Tromsø Museums Aarshefter 29, pp. 81—160.

² Av särskilt stor betydelse för steklarna torde vara den avsevärt starkare

Förutom aculeater och tubuliferer innehöll samlingen även en växtstekel, ett par skalbaggar och en nätvinge, vilka jag även i det följande upptager. Som ett bihang till denna lilla uppsats om Sorseles insekter medtager jag slutligen nedan en del intressantare arter från andra trakter av Sverige, ävenledes tillhörande herr GAUNITZ' samling och insamlade av honom och hans bröder.

Vi övergå härefter till en systematisk uppräknig av djuren för att sedan ett par ögonblick stanna vid de märkligare fynden.

Aculeata.

I. Apidae.

1. *Bombus consobrinus* DAHLB. — 1) ♀. Ammarnäs ²¹/₇. 2) ♀. S., Vännäs ⁷⁻¹²/₈. 3—4) 2 ♀♀. S. 5) ♀. S. P. ¹⁸/₇.

2. *B. hortorum* L. — ♀. S.

3. *B. distinguendus* MOR. — ♀. S. 1000 m. ö. h.

4. *B. agrorum* FABR. — 1) var. *francillonellus* KIRB. — ♀. S. 2—3) var. *arcticus* DAHLB. — 2 ♀♀. S. Även alla följ. exemplar äro m. l. m. utpräglade v. *arcticus*. 4—5) 2 ♂♂. S. och S. b. 6) ♀. S. P. ¹¹⁻²⁰/₈.

5. *B. terrestris* L. — 1—2) ♀. S. och ♀ S. b. ²⁰/₇. 3) ♀. S. P. ²⁹/₆. 4) ♀. S. P. ¹²/₇. 5) ♀. S. P. ²⁵/₇. 6) ♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₉. 7—8) var. *sporadicus* NYL. — 2 ♀♀. S. P. ²⁰⁻²¹/₈.

6. *B. alpinus* L. — 1—2) 2 ♀♀. S.

7. *B. lapidarius* L. — ♀. S.

8. *B. pratorum* L. — 1—3) 1 ♂ och 2 ♀♀. S. 4) ♀. S. P. ¹⁰⁻¹¹/₇.

9. *B. hypnorum* L. — 1—4) 4 ♀♀. S. 5) ♀. S., Rönholmstjärn¹ omkr. ²/₈. 6) ♀. S., Laisälven ¹⁵⁻¹⁶/₇. 7) ♀. S., Stenskraveltjärn omkr. ²/₇.² 8) ♂. S. b. ²⁰/₇. 9) ♀. S. P. ²⁷/₆. 10) ♂. S. P. omkr. ¹¹/₇. 11) ♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₈. 12) ♀. S. P. ²¹⁻²¹/₈. 13) ♀. S. P. ¹⁰/₉. 14—15) var. *cingulatus* WHLGB. — 2 ♀♀. S. 16) Även detta expl. hör hit. ♀. S., Näckrostjärn² ¹⁸/₇. Hos en av de båda förstnämnda honorna är det svarta tvärbandet mellan vingarna mycket otydligt, medan det är väl utbildat hos de två andra honorna.

10. *B. lapponicus* FABR. — 1—2) ♀. S. och ♀. S., Stenskraveltjärn ¹⁴/₆. 3—4) ♂. S. b. och ♂ S. b. omkr. ¹⁹/₇. 5—6) ♀. S. b. ²⁵/₆ och

nederbörden i Nordnorge samt de därstädes rådande lägre middagstemperaturerna under sommaren. Sälunda är juni månads middagsmedeltemperatur för Nordnorge cirka 9—11° C., medan Sorseletrakten åtnjuter cirka 13° C. Att såväl stark nederbörd som låg temperatur måste i allmänhet menligt inverka på så solskens- och värmeålskande insekter som steklar (åtminstone de sydligare elementen) är alldeles uppenbart. Humlorna äro däremot som bekant mera okänsliga för väderleken.

¹ Belägen nära Pansborg.

² Stenskraveltjärn och Näckrostjärn ha avlopp till Rankbäckstjärn och ligga ungefär 4 km. från Sorsele by efter landsvägen.

♀. S. P. $\frac{5}{7}$. 7) ♀. S., Laisälven $\frac{15-16}{7}$. 8) ♂. S., Hemfjäll¹ $\frac{7-12}{8}$. Hannarna äro som vanligt betydligt ljusare än honorna, med brett, gult pronotumband samt gulhårig första bakkropsled.

II. *B. jonellus* KIRB. — I—2) 2 ♀♀. S. 3—4) 2 ♂♂. S. P. $\frac{17-26}{7}$. 5) ♂. S. b. $\frac{20}{7}$. 6) ♂. S. P. $\frac{11-20}{8}$. 7) ♀. S. P. omkr. $\frac{11}{7}$. 8) S. b. aug. 9) var. ♀. S., Hemfjäll $\frac{7-12}{8}$. Sistnämnda exemplar, vilket är en liten helsvart hona med endast bakkroppsspetsen vitkårig, föres blott med tvekan till denna art. — Av vissa förff. betraktas *jonellus* som en ras av *pratorum*.

12. *Psithyrus lissonurus* THOMS. — 1) ♀. S. b. $\frac{28}{6}$. 2) ♀. S., Näckrostjärn, juli. 3) ♂. S. b. $\frac{20}{7}$. 4) ♂. S. P. $\frac{11-20}{8}$. 5) ♂. S., Gustavsberg $\frac{26}{7}$.

Exemplaren böra utan tvivel föras till denna art. Emellertid anser jag det vara synnerligen osäkert, huruvida verkligen *lissonurus* är en från *quadricolor* LEP. skild art. Samma mening uttalar även SPARRE SCHNEIDER, vilken är en av dem som mest ingående sysslat med nordliga humlor.

13. *Anthophora vulpina* PANZ. — 1) ♂. S. b. 2—4) 3 ♂♂. S. P. $\frac{11-24}{6}$. 5) ♂. S., Östanå² $\frac{8}{7}$. 6) ♀. S. P. $\frac{26}{6}$. 7) ♀. S. P. omkr. $\frac{10}{7}$.

14. *Megachile nigriventris* SCHENK. — I—2) 2 ♀♀. S. P. 3—6) 4 ♀♀. S. P. omkr. $\frac{10}{7}$. 7) ♀. S. 8) ♀. S. P. $\frac{5}{7}$. 9—10) 2 ♀♀. S. P. $\frac{13-20}{7}$. II) ♀. S. P. $\frac{1}{8}$. 12) ♂. S. 13—14) 2 ♂♂. $\frac{7-9}{7}$. 15) ♂. S. P. $\frac{21-31}{7}$.

15. *M. lapponica* THOMS. — ♀. S. P. $\frac{1}{8}$.

16. *Osmia inermis* ZETT. — 1) ♀. S. b., Nyodlingen³ $\frac{2}{8}$. 2) ♀. S. b., Uvberget⁴ $\frac{2}{7}$. 3—4) 2 ♂♂. S. P. $\frac{27-28}{6}$.

17. *O. nigriventris* ZETT. — 1) ♀. S. b., Nyodlingen $\frac{2}{6}$. 2) ♀. S. P. $\frac{28}{5}$. 3) ♀. S. P. $\frac{25}{7}$. 4) S. P. $\frac{14}{6}$.

18. *Coelioxys lanceolata* NYL. — ♀. S. P.

19. *Nomada ruficornis* L. — I) ♀. S. 2—3) ♀. S. P. $\frac{2}{6}$ och ♀. S. b., Nyodlingen $\frac{2}{6}$. 4) ♀. S. P. $\frac{14}{6}$. 5—7) 3 ♀♀. S. P. $\frac{2-3}{7}$. 8) ♀. S., Stensundsforßen $\frac{1}{7}$. 9) ♀. S., Östanå $\frac{8}{7}$. 10—11) 2 ♂♂. S. P. $\frac{26-31}{5}$. 12) ♂. S. b. $\frac{1-10}{6}$.

De tre hannarna ha mörkt antenskaft och skulle på den grund kunna föras till *borealis* ZETT., vilken väl emellertid ej är en distinkt art utan hellre bör uppfattas som varietet av *ruficornis*. Även några av honorna sakna de rödbruna längsränderna på thorax och skulle således vara *borealis*.

20. *Anthrena albicans* MÜLL. — I—2) 2 ♀♀. S. 3—4) 2 ♀♀. S. P. $\frac{2-4}{7}$.

21. *A. clarkella* KIRB. — I—9) 3 ♀♀. S. och 6 ♂♂. S. 10) ♀. S. P. $\frac{26}{4}$. II) ♀. S. P. maj.

¹ Hemfjäll är namnet på postanstalten vid Storvindeln's övre ände.

² Vindelälvens östra strand vid Sorsele by.

³ Belägen i omedelbart grannskap av Pansborg.

⁴ Uvberget = generalstabskartans Krutberget, 8 km. från Sorsele by.

22. *A. lapponica* ZETT. — I—10) 9 ♀♀. S. och 1 ♂. S. II—14) 4 ♀♀. S. P. ¹⁴⁻²⁹/₆. 15—16) 2 ♀♀. S. b. ⁴⁻⁸/₇. 17—18) 2 ♀♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₇. 19—23) 5 ♀. S. P. ²⁵/₇. 24) ♀. Sorseleön ⁴/₇. 25) ♀. S. b., Uvberget ⁴/₇. 26) ♀. S., Stensundsforsen ¹/₇. 27) ♀. S., Östanå ⁸/₇. 28) ♀. S., Njunnisvare¹ ²⁹/₆. 29) ♀. Tjulträsk, Nuolpen² ¹⁹/₇. 30) ♂. S. P. ¹⁷/₅. 31) ♂. S. P. ²/₆.

23. ? *A. violascens* THOMS.³ — ♀. S. P.

24. *A. rujitarsis* ZETT. — 1) ♀. S. P. maj. 2) ♀. S. ²¹⁻⁵⁰/₆. 3) ♀. S. P. ²⁸/₆. 4) ♀. S. P. ³/₇. 5—7) 3 ♂♂. S. P. ¹¹⁻¹⁷/₅.

25. *Halictus rubicundus* CHRIST. — 1) ♀. S. 2) ♀. S. P. ²⁰⁻²⁵/₅.

26. *H. calceatus* SCOP. — I—5) 2 ♀♀. S. P. och 3 ♂♂. S. P. 6) ♀. S. b. ¹⁻¹⁰/₆. 7—8) 2 ♀♀. S. P. ¹¹⁻²⁰/₆. 9) ♀. S. P. ²¹⁻²⁰/₆. 10) ♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₇. 11—12) ♂. S. P. ¹⁷/₈ och ♂. S. b. ²⁶/₈. 13) ♂. S. P. ¹⁰/₉. 14—16) 3 ♂♂. S. P. ²⁸⁻²⁹/₉.

27. *H. albipes* FABR. — ♀. S.

28. *H. fulvicornis* KIRB. — I—5) 5 ♀♀. S. 6—11) 6 ♀♀. S. P. 12—13) 2 ♀♀. S. b. 14) ♀. S. P. ¹⁷/₅. 15) ♀. S. b. ¹⁻¹⁰/₆. 16—19) 4 ♀♀. S. P. ¹⁴/₆. 20) ♀. S. P. ²⁸/₆. 21—25) 5 ♀♀. S. P. ³⁻¹⁰/₇. 26—30) 5 ♀♀. S. P. ²⁵/₇. 31—32) 2 ♀♀. S., Östanå ⁸/₇. 33—37) 5 ♀♀. S. b. aug. 38—39) 2 ♀♀. S. P. ⁵/₈. 40) ♀. S. P. ¹⁰/₉. 41) ♀. S. P. ²¹/₉. 42—44) 3 ♂♂. S. P. 45) ♂. S. b. 46—48) 3 ♂♂. S. b. aug. 49—50) 2 ♂♂. S., Hemfjäll ⁹⁻¹²/₈. 51) ♂. S., Galgatmyren⁴ ¹⁷/₈. 52) ♂. S. b. ²²⁻²⁶/₈. 53) ♂. S. P. ²⁹/₈.

29. *Sphecodes puncticeps* THOMS. — ♀. S. P. Exemplaret synes mig vara typiskt.

30. *Prosopis communis* NYL. — ♀. S. P. ³/₇.

31. *P. annulata* L. — 1) ♀. S. 2) ♀. S. P. 3) ♀. S. b. 4) ♀. S. P. ³¹/₅. 5—7) 3 ♀♀. S. P. ³⁻⁵/₇. 8—9) 2 ♀♀. S., Östanå ⁸/₇. 10—14) 5 ♀♀. S. P. ²⁵/₇. 15—16) 2 ♂♂. S. P. 17) ♂. S. b. ¹⁻¹⁰/₆. 18) ♂. S. P. ²⁷/₆. 19) ♂. S. b. ⁴/₇. 20—21) 2 ♂♂. S. P. ⁵⁻¹⁰/₇.

2. Sphegidae.

32. *Ammophila sabulosa* L. — 1) ♀. S. P. ¹⁴/₇. 2) ♀. S. b.-trakten.

33. *Pemphredon unicolor* FABR. — 1) ♀. S. P. ⁵/₇. 2) ♀. S. P. ⁵/₈.

34. *P. wesmæli* MORAW. — 1) ♀. S. 2) ♀. S. P. ³/₇.

35. *P. montanus* DAHLB. — I—9) 9 ♀♀. S. 10) ♀. S. b. ³/₇. 11) ♀.

¹ Njunnisvare är ett långsträckt berg cirka 6 km. väster om Sorsele by.

² Denna lokal ligger ett gott stycke in i björkregionen.

³ Endast med tvekan kan jag hänföra exemplaret till denna art. Möjligen är det endast *fuscata* SMITH; dock avviker det i abdominalskulpturen. Ehuru knappast tydligt punkterad är den dock betydligt tätare och grövre nålristad än hos alla *fuscata*-honor jag haft tillfälle att undersöka. Clypeus är ej heller så kullrig utan nästan alldeles plan. I Riksmuseets samlingar saknas exemplar av *violascens*. vilken art jag aldrig sett.

⁴ Betydande myr strax öster om Sorsele by.

S. P. $\frac{3}{7}$. 12) ♀. S. P. $\frac{8}{7}$. 13—14) 2 ♀♀. S. P. $\frac{11-20}{7}$. 15) ♀. S. P. $\frac{25}{7}$.
16) ♀. S. P. $\frac{2}{8}$. 17) ♂. S. b. $\frac{25}{6}$.

36. *P. rugifer* DAHLB.¹ — ♂. S. P. $\frac{3}{7}$.

37. *P. lugens* DAHLB. — ♀. S. P. $\frac{4}{7}$.

38. *P. lugubris* LATR. — ♀. S. P. $\frac{11}{7}$.

39. *Passaloecus monilicornis* DAHLB. — 1) ♀. S., Njunnisvare
 $\frac{29}{6}$. 2) ♀. S. P. $\frac{25}{7}$.

40. ? *P. borealis* DAHLB. — 1) ♀. S. 2) ♀. S. P. $\frac{25}{6}$. 3) ♀. S. b. $\frac{8}{7}$.

Jag är åtskilligt tveksam huruvida exemplaren tillhöra denna art, vilken ej finnes upptagen i »Svensk Insektfauna», men däremot hos SCHMIEDEKNECHT, Die Hymenopteren Mitteleuropas och i DALLA TORRE'S Katalog. De 3 föreliggande exemplaren likna genom förekomsten av pannhorn något *corniger* SHUCK, men tillhöra ej alls denna art, som har 3-tandad clypeusrand, medan Sorseleexemplaren ha jämn rand. De stå utan tvivel närmast *brevicornis* MORAW., men avvika genom ett litet tydligt »horn», som dock ej är så väl utvecklat som hos *corniger*. Enligt DAHLBOM (l. c. p. 247) skall *borealis* dessutom vara större än *brevicornis* samt ha bredare panna, och då Sorseleexemplaren just häri avvika från de *brevicornis*, som jag sett, är det mycket troligt att de verkligen tillhöra den form, som DAHLBOM haft framför sig vid uppställandet av sin *borealis*. Det torde kanske vara tvivelaktigt huruvida denna representerar en god art, men att på grund av föreliggande obetydliga material avgöra detta är mig naturligtvis omöjligt.

41. *Gorytes campestris* L. — 1—2) ♂ och ♀. S. P. $\frac{25}{7}$.

42. *Alyson ratzeburgi* DAHLB. — 1—2) 2 ♀♀. S. 3—4) 2 ♀♀.
S. P. $\frac{5}{7}$. 5—6) 2 ♀♀. S. P. $\frac{25}{7}$. 7) ♂. S. P. $\frac{3}{7}$. 8—9) 2 ♂♂. S. b. $\frac{8}{7}$.
10—11) 2 ♂♂. S. P. $\frac{11-20}{7}$.

43. *Trypoxylon figulus* L. — 1) ♀. S. P. 2) ♀. S. P. $\frac{5}{7}$.

44. *Crabro nigritus* LEPEL. — ♀. S. P. $\frac{29}{6}$.

45. *C. carbonarius* DAHLB. — 1) ♀. S. P. $\frac{26}{6}$. 2) ♀. S. b. $\frac{29}{6}$.
3—4) 2 ♀♀. S. b., Stensundsforsen $\frac{1}{7}$. 5) ♀. S. P. juli. 6—7) 2 ♀♀.
S. P. $\frac{3-8}{7}$. 8) ♀. S. b. $\frac{8}{7}$. 9) ♀. S., Rankbäckstjärn $\frac{2}{7}$. 10) ♀. S.,
Lajsån $\frac{15-16}{7}$. 11) ♀. S. P. $\frac{25}{7}$. 12—14) 3 ♂♂. S., Prästtjärn $\frac{21}{7}$.

46. *C. barbipes* DAHLB. — ♀. S.

47. *C. anxius* WESM. — 1) ♀. S. P. $\frac{25}{7}$. 2) ♂. S. b. $\frac{4}{7}$.

48. *C. wesmæli* v. D. LIND. — 1) ♀. S. P. juli. 2) ♀. S. P. $\frac{11-20}{7}$.
3—6) 4 ♀♀. S. P. $\frac{25}{7}$. 7) ♀. S. P. $\frac{1-10}{8}$. 8) ♂. S. P. juli. 9—11) 3 ♂♂.
S. P. $\frac{3-5}{7}$. 12) ♂. S. b. $\frac{8}{7}$. 13—18) 6 ♂♂. S. P. $\frac{25}{7}$. 19) ♂. S. P. $\frac{5}{8}$.

Exemplaren variera något. Honor med helt svart halssköld eller helt svart skutell förekomma.

¹ Enligt »Svensk Insektfauna» skall hannen av denna art ha enkla antenner. Sannolikt är dock detta ej fallet, enär de hannar jag sett ha tydliga lister (»tyloider») å de mellersta ledernas undersida. DAHLBOM nämner ej något om antennerna i beskrivningen av sin art (Hymenoptera europæa præcipue borealia etc. Tomus SpheX in sensu Linnæano. Lund 1843—45. Sid. 256).

49. *C. dimidiatus* FABR. — 1) ♀. S. 2) ♀. S. P. ²¹⁻²¹/₇.
 50. *C. lapponicus* ZETT. — 1) ♀. S. 2—6) 5 ♂♂. S. 7) ♂. S. P. ²⁸/₆. 8) ♂. S., Stensundsforsen ¹/₇. 9) ♂. Ammarnäs ²¹/₇.
 51. *C. spinicollis* H. SCH. — 1) ♀. S. P. ²⁵/₇. 2) ♀. Ammarnäs ²³/₇. 3—4) ♀ och ♂. S.
 52. *C. vagus* L. — 1—2) 2 ♀♀. S. 3—4) ♀ och ♂. S. b., Prästtjärn ²³/₇. 5) ♂. S. P. ⁵/₇. 6) ♂. S. b.-trakten, Uvberget ²/₇. 7) ♂. S. P. ²⁵/₇.
 53. *C. planifrons* THOMS. — ♀. S. b., Rönholmstjärn ⁴/₇.

3. Vespidae.

54. *Vespa media* RETZ. — ♀. S. P. ²⁶/₇.
 55. *V. saxonica* FABR. — 1) ♀. S. 2—3) 2 ♀♀. S. P. ³⁻¹²/₇. 4) ♀. S. b., Rankbäckstjärn ²/₇. 5) ♀. S., Stensundsforsen ¹⁹/₇. 6) ♀. S. ²⁶/₇. 7) ♂. S. P. 8) ♂. S. P. ⁵/₈. Följande expl. tillhöra *var. norvegica* FABR. 9—13) 5 ♀♀. S. 14) ♀. S. P. 15) ♀. S. P. ⁹/₇. 16) ♀. S., Stensundsforsen ¹⁹/₇. 17—18) 2 ♀♀. Ammarnäs ²¹/₇. 19) ♀. S. b. ²⁴/₇. 20—21) 2 ♂♂. S. 22) ♂. S. P.

Hos ett par exemplar av varieteten äro de röda fläckarna ovanligt svagt utvecklade och otydliga. Ett par exemplar tillhörande huvudarten avvika däri, att halssköldens sidolist upptill ett ganska långt stycke är gul (som hos *media*; emellertid är ögonviken tecknad som hos *saxonica*).

56. *V. vulgaris* L. — 1—3) 3 ♀♀. S. 4—6) 3 ♀♀. S. P. 7) ♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₆. 8) ♀. S. P. ¹⁸/₇. 9—10) 2 ♀♀. S. P. ¹⁰⁻²⁰/₆. 11) ♀. S. ²⁹/₆. 12—14) 3 ♂♂. S. P. 15) ♂. S. P. ²⁵/₉.
 57. *V. austriaca* PANZ. — 1—3) 3 ♀♀. S. 4) ♀. S. b. ²⁶/₆. 5—6) 2 ♀♀. S. P. ⁵⁻⁸/₇. 7) ♂. S. P. ²⁷/₆.
 58. *V. rufo* L. — 1) ♀. S. 2) ♀. S. b. 3—4) 2 ♀♀. S. P. 5) ♀. S. b. ¹⁷⁻²¹/₈. 6) ♀. S. P. ²⁵/₇. 7) ♀. S. P. ²¹⁻²⁵/₆. 8—9) 2 ♂♂. S. P. ²¹⁻²⁵/₆.

En av honorna har ovanligt mörkt huvud. Clypeus' svarta mittfläck är nämligen så stor, att den gula färgen på sidorna om densamma inskränkes till två smala, lodräta band. Banden tangera ingenstädes ögonen utan åtskiljas därifrån genom svarta fält. Ögonvikens gula saknas nästan fullständigt, i det att fläcken är så gott som rudimentär; viken verkar därför vid hastigt påseende helt svart. I övrigt är exemplaret normalt.

59. *Odynerus quadrifasciatus* H. SCH. (syn. *tomentosus* THOMS.). — 1) ♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₈. 2) ♀. S. P. ²¹⁻³¹/₈.
 60. *O. oviventris* WESM. — 1) ♀. S. P. ³/₇. 2) ♂. S. P. ³⁰/₆. 3) ♂. Sorseleffjällen.
 61. *O. trimarginatus* ZETT. — 1—2) 2 ♀♀. S. 3) ♀. S. P. ³¹/₅.

4—6) 3 ♀♀. S. P. ³⁻¹⁸/₇. 7) ♀. S., Skibbukudden¹ ⁸/₇. 8) ♀. S. P. ²³/₇. 9) ♀. S. ²/₈. 10) ♀. S. P. ²⁹/₈. 11) ♂. S. 12) ♂. Sorselefjällen.

Ett av de ovan först anförda båda honexemplaren är mycket avvikande. Ehuru det tydligen tillhör ovannämnda art, vilket särskilt visar sig i thoraxformen och behåringen, närmar det sig genom på utsidan helt gula mellan- och baktibier *trifasciatus* FABR. De äro dock vid basen och spetsen rödbruna samt äga även denna färg på insidan, där dessutom å mellantibierna en svart längsfläck finnes. Dessa färgkaraktärer variera dock starkt, och hos *trifasciatus* finner man stundom exemplar, där den svarta färgen brett ut sig mycket.

62. *O. trifasciatus* FABR. — 1—2) 2 ♀♀. S. 3) ♀. S. b., Rankbäckstjärn ²/₇. 4) ♀. S., Rönholmstjärn ¹⁷/₇. 5) ♀. S. P. ¹⁸/₇. 6) ♀. S. P. ¹⁻¹⁰/₈. 7) ♀. S. P. ²¹⁻³¹/₈. 8) ♂. S. P. ¹⁻¹⁰/₈. 9) ♂. S. 10) ♂. S. P. ²³/₇.

63. *O. antilope* PANZ. — 1) ♀. S. 2) ♀. S.

64. *O. suecicus* SAUSS. — ♀. S. P. ²¹/₇.

65. *O. bifasciatus* L. — 1) ♀. S. b., Djupavan² ¹¹⁻²¹/₇. 2) ♀. S. ⁸/₇. 3—5) 3 ♀♀. S. P. ⁷⁻⁸/₇. 6) ♀. S. P. ²⁴⁻²⁶/₇. 7) ♀. S. b., Kvarnbäcken³ ⁵/₇. 8) ♂. S. b. ⁴/₇. 9) ♂. S. 10) ♂. S. P. ⁷/₇.

4. Pompilidae.

66. *Pompilus cinctellus* SPIN. — ♀. S. P. ²⁵/₇.

67. *P. nigerrimus* SCOP. — 1—2) ♂ och ♀. S. b., Stensundsforsen ¹⁹/₇. 3) ♀. S. b., Nyodlingen. 4) ♂. S. b.

68. *P. concinnus* DAHLB. — ♀. S. Honan är fullt typisk vad behåring och tredje kubitalfältets form angår. Arten anses av vissa författare som tvivelaktig.

69. *P. borealis* AURIV. — 1—2) 2 ♂♂. S.

Hos ett av exemplaren blir sista buksegmentets köl ej så plötsligt lägre, som bilden hos AURIVILLIUS visar (Svensk Insektfauna: *Pompilidae*, fig. 101) utan närmar sig det utseende kölen har hos *fumipennis* DAHLB. (ibid. fig. 102). Exemplaret är således i viss mån en övergångsform, men får dock anses närmast höra till *borealis*.

70. *Priocnemis minor* ZETT. — ♀. S. P. ¹¹⁻²¹/₈.

Tubulifera.

5. Chrysididae.

71. *Ellampus auratus* L. — 1) S. 2) S. P. ¹¹⁻²⁰/₇. 3) S. P.

72. *Chrysis cyanea* L. — 1) S. P. 2) S., Östanå ⁸/₇.

73. *Ch. fulgida* L. — S. P. ²¹⁻³¹/₈.

¹ Sandudde vid Norrsele.

² Vik på Sorseleön mitt emot Pansborg.

³ Utfaller i Vindelälven 3 km. norr om Sorsele by.

74. *Ch. ignita* L. — I—3) S. 4) S. b. 5) S. P. ³¹/₅. 6—8) S. P. ³/₇. 9—10) S. P. ⁶⁻¹¹/₇. II—16) S. P. ²⁵/₇.
 75. *Ch. osmicæ* THOMS. — S. P. kläckt (ur biceller?) ¹³/₄.

Phytophaga.

6. Tenthredinidae.

76. *Praia taczanowskii* ANDRÉ. — ♀. S.

Coleoptera.

Stenotrachelus æneus PAYK. — S. P. ²⁵/₉. På en färsk björkvedstrave.

Monochamus sutor L. — S., Stensundsforssen.

Neuroptera.

- Boreus westwoodi* HAG. — I—6) 2 ♀♀ och 4 ♂♂. S. P. ²⁹⁻³⁰/₃.
 7) ♂. S. P. ²⁹/₅.

Några anmärkningsvärdare fynd från andra trakter.
Bombus distinguendus MOR. — 1) ♀. Smål. 2) ♀. Smål., Gårdsby¹

juli.

B. derhamellus KIRB. — ♀. Smål., Korsberga.²

Psithyrus rupestris FABR. — ♀. Gotland.

Megachile ligniseca KIRB. — I—2) 2 ♀♀. Söderml. 3) ♂. Upl., Ultuna maj.

Osmia angustula ZETT. — ♀. Smål., Korsberga.

Heriades truncorum L. — ♀. Upl., Ultuna.

Stelis breviscula NYL. — ♀. Söderml.

Nomada alternata KIRB. — ♀. Upl., Ultuna maj.

N. ruficornis L. — 1) ♀. Eksjö ¹⁻⁴/₅. 2) ♀. Smål., Korsberga.
 3) ♀. Eksjö maj—juni. 4) ♀. Upl., Ultuna april. Samtliga exemplar äro i alla karaktärer mycket tydliga *var. borealis* ZETT.

N. ochrostoma KIRB. — I—2) 2 ♀♀. Eksjö maj—juni. 3) ♀. Smål., Korsberga.

N. bifida THOMS. — 1) ♀. Eksjö maj—juni. 2) ♀. Smål., Gårdsby juli.

N. flavoguttata KIRB. — 1) ♀. Smål., Korsberga. 2) ♀. Smål., Gårdsby juni.

¹ Gårdsby lantmannaskola nordost om Växjö.

² Korsberga socken.

Anthrena hattorfiana FABR. — 1) ♀. Smål., Gårdsby juni. 2) ♂. Smål., Gårdsby juli.

A. cineraria L. — ♂. Smål.

A. trimmerana KIRB. — ♀. Upl., Ultuna maj.

A. præcox SCOP. — 1—4) ♂ och 3 ♀♀. Eksjö 1⁴/₅.

A. helvola L. — ♂. Upl., Ultuna maj.

A. rufitarsis ZETT. — 1—3) ♂ och 2 ♀♀. Smål., Korsberga.

A. denticulata KIRB. — 1—2) 2 ♀♀. Söderml. 3) ♂. Smål., Gårdsby aug.

A. albicrus KIRB. — ♂. Umeå.

A. shawella KIRB. — ♀. Smål., Gårdsby aug.

A. parvula KIRB. — 1) ♀. Eksjö 1⁴/₅. 2—3) 2 ♀♀. Smål., Gårdsby juni. 4) var. *minutula* KIRB. — ♂. Smål., Korsberga.

A. nana KIRB. — ♂. Smål., Gårdsby aug.

A. wilkella KIRB. — ♂. Smål., Korsberga.

A. convexiuscula KIRB. — ♂. Smål., Gårdsby juli.

Colletes daviesana SM. — ♂. Smål., Gårdsby juni.

Odynerus oviventris WESM. — 1—2) 2 ♂♂. Smål., Korsberga. Om exemplaren finnes anteckningen, att de kläckts ur ett på en sten fäst, mycket starkt lerbo. Detta stämmer fullkomligt med vad man förut vet om artens bobyggnad enligt iakttagelser av MJÖBERG och ROMAN.

Sapyga similis FABR. — ♀. Smål., Korsberga.

Boreus hiemalis. — 1—4) ♀ och 3 ♂♂. Smål., Myresjö Eka 1¹/₅.

Dessutom lära enligt meddelande i brev följande fynd föreligga 1922 från Myresjötrakten i Småland: *Discoelius zonalis* PANZ. och *Chrysis zetterstedti* DAHLB.

En mera ingående granskning av Sorselefaunans karaktär låter sig svårligen verkställas, så länge vi blott obetydligt känna arternas utbredning; dessas fördelning på olika grupper skulle emellertid provisoriskt gestalta sig på ungefär följande sätt.

Mer eller mindre utpräglat nordliga resp. nordligt-alpina element äro följande: *Bombus consobrinus*, *B. agrorum arcticus*, *B. alpinus* (även Alperna), *B. hypnorum cingulatus* (osäkert; obetydligt känd), *B. lapponicus* (även Alperna), *B. jonellus* (även här och där i Mellaneuropas lågland), *Psithyrus lissonurus* (även Alperna), *Megachile lapponica* (även Alperna), *M. nigri-ventris* (även Alperna), *Osmia nigri-ventris* (även Mellaneuropas bergstrakter), *Nomada ruficornis borealis* (även Mellaneuropas lågland), *Anthrena lapponica* (även Mellaneuropas bergstrakter), *A. violascens*, *Passaloecus borealis* (även Mellaneuropa), *Crabro barbipes* (osäkert; föga känd; även Mellaneuropa), *C. lapponicus* (även Mellaneuropas bergstrakter och Alperna), *Pompilus borealis*, *Praia taczanowskii* (även Tyskland) samt *Stenotrachelus æneus*. Alla dessa äro dock ej — som ju framgår av ovanstående — i lika utpräglat

grad nordliga eller nordligt-alpina höglandsformer. I egentlig mening arktiska äro blott få, nämligen några humlor.

Flera arter äro hos oss sällan iakttagna och på det hela taget föga kända samt därför av stort intresse: *Psithyrus lissonurus*, *Megachile lapponica*, *Anthrena violascens* (dock ej säkert bestämd), *Passaloecus borealis*, *Crabro barbipes*, *Pompilus borealis* och *Praia taczanowskii*. Av dessa äro i Nordnorge blott *Psithyrus lissonurus*, *Crabro barbipes*, *Pompilus borealis* och *Praia taczanowskii* funna.¹ Vad *Praia* beträffar, är den hos oss hittills blott känd i ett enda exemplar, funnet vid Abisko.² Samtliga ovan som nordliga betecknade arter finnas även i Nordnorge, med undantag av *Megachile lapponica*, *M. nigriventris*, *Nomada ruficornis borealis* (se dock nedan), *Anthrena violascens*, *Passaloecus borealis*.

De mera sydliga elementen i Sorselefaunan äro särskilt *Anthophora vulpina* (förut känd till Upl.), *Coelioxys lanceolata* (förut blott Götaland), *Sphecodes puncticeps* (förut till Ög.), *Prosopis communis* (förut till Upl.), *Pemphredon unicolor* (förut till Upl.), *P. wesmæli* (förut till Upl.), *P. rugifer* (förut till Upl.), *Passaloecus monilicornis* (förut till Upl.), *Gorytes campestris* (förut till Medelp.), *Crabro wesmæli* (förut till Vg.), *Vespa media* (förut till Upl.), *V. austriaca* (förut till Upl.), *Pompilus concinnus* (förut till Ög.), *Chrysis cyanea* (förut till Dalarna), *Ch. fulgida* (förut till Upl.) och *Ch. osmiæ* (förut till Sthlm).

Visserligen äro väl ej alla dessa arter fullt så sydliga som vi hittills trott (och vissa av de nyssnämnda nordliga måhända ej heller så utpräglat nordliga). Flera fynd äro dock synnerligen övntade. I Nordnorge saknas också alla dessa arter med undantag av *Passaloecus monilicornis*, *Vespa media*, *V. austriaca* och *Chrysis fulgida*. Påfallande allmänna inom Sorseletrakten synas *Anthophora vulpina*, *Crabro wesmæli* och *Vespa austriaca* vara.

Av de nordliga arterna tyckas följande förekomma allmänt: *Bombus consobrinus*, *B. agrorum arcticus*, *B. lapponicus*, *B. jonellus*, *Psithyrus lissonurus*, *Megachile nigriventris*, *Anthrena lapponica* och *Crabro lapponicus*. Av övriga arter — således med m. l. m. vidsträckt utbredning — äro särskilt *Bombus terrestris*, *B. hypnorum*, *Nomada ruficornis*, *Anthrena clarkella*, *A. rufitarsis*, *Halictus calceatus*, *H. fulvicornis*, *Prosopis annulata*, *Pemphredon montanus*, *Alyson ratzeburgi*, *Crabro carbonarius*, *C. vagus*, *Vespa saxonica* och *saxonica norvegica*, *V. vulgaris*, *V. rufa*, *Odynerus trimarginatus*, *O. trifasciatus*, *O. bifasciatus* samt *Chrysis ignita* påfallande allmänna. Även av dessa saknas några

¹ De norsk-finska lokalerna för *Praia* äro Bjerkeng (Maalselvdalen) och Polmak (Ostfinnmarken) (KIAER: Uebersicht der phytophagen Hymenopteren des arktischen Norwegens. — Tromsø Museums Aarshefter, 19, 1896. Tromsø 1898).

² A. TULLGREN: *Praia taczanowski* ANDRÉ funnen vid Abisko. — Ent. tidskr. 1911, p. 127.

i Nordnorge, nämligen *Nomada ruficornis*¹, *Halictus calceatus*, *Prosopeia annulata* och *Alyson ratzeburgi*.

Vad den i Sorsele talrikt funna *Boreus westwoodi* beträffar, sakna vi som bekant kännedom om dess utbredning inom landet, liksom även rörande *B. hiemalis*. Den förra har först på allra sista tiden blivit uppmärksammasad och är hittills blott konstaterad vid Härnösand.² För övrigt är den känd från Norge och Finland.

Ett mera nordligt inslag i Nordnorges fauna bildas av de där talrikare *Bombus*-arterna, varav följande saknas i Sorselefaunan: *B. muscorum smithianus*, *B. hyperboreus*, *B. hypnorum calidus*, *B. mastrucatus* (dock ej typiskt arktisk) samt *B. kirbyellus*. Sannolikt skulle väl dock några av dessa kunna anträffas i Sorseles bergstrakter, varifrån emellertid i nu granskade samling material så gott som fullständigt saknades.

¹ Den eller åtminstone dess form *borealis* finnes dock säkert där.

² E. WAHLGREN: Några anteckningar rörande svenska Odonata och Neuroptera s. 1. — Ent. tidskr. 1915, p. 72. — Själv har jag hösten 1920 sållat några exemplar ur löv och mossa i Stockholmstrakten. *B. westwoodi* synes således ej vara inskränkt till landets norra delar.